

STORTINGET

Innst. 38 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:118 S (2018–2019)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om en politikk for et sunnere og mer bærekraftig kosthold til beste for mennesker og miljø

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen tallfeste et mål om redusert kjøttforbruk i Norge, minimum i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på frukt og grønnsaker.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne merverdiavgiften på vegetabiliske kjøttstatninger.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke merverdiavgiften på kjøtt fra 15 prosent til 20 prosent, med unntak for økologisk kjøtt og kjøttproduksjon der kraftförandelen ikke overstiger 10 prosent av föret målt i energi.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby priskampanjer på kjøtt som innebærer å selge kjøtt med tap. Mat som er nær ved å gå ut på dato, skal unntas fra forbudet.
6. Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at offentlige kantiner minst én dag i uka skal servere kun vegetarmat, og alltid ha et fullverdig vegetarisk alternativ.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av omsetningsloven § 1, slik at formålet utvides til også å skulle hensynta helse og miljø.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av omsetningsloven § 11, slik at andelen midler som overføres til opplysningskontorene via Omsetningsrådet, ikke er bundet til produkttypen avgiftene er krevd inn fra.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre krav til næringsnøytralt læreverk i mat og helsefaget i skolen for å unngå at næringsinteresser får for sterk innflytelse på barns kunnskap om mat.
10. Stortinget ber regjeringen gjøre det mer lønnsomt for norske bønder å produsere korn, olje- og belgvekster samt frukt og grønt, ved å prioritere økt støtte til disse produksjonene over jordbruksavtalen.
11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke tollvernet på kjøtt, med formål å redusere importen av spesielt storfekjøtt.
12. Stortinget ber regjeringen øke målprisen på korn uten økning i prisnedskrivning for kraftfö, for å stimulere til mer bærekraftig dyrehold med mindre bruk av kraftfö, og mer bruk av grovfö og utmarksbeite.
13. Stortinget ber regjeringen prioritere økt støtte til utmarksbeite over jordbruksavtalen.
14. Stortinget ber regjeringen øke støtten til opplysningskontorene for korn, frukt og grønt for å stimulere til økt etterspörsel etter norskprodusert vegetabilsk mat.
15. Stortinget ber regjeringen gå gjennom tollvernet for poteter, frukt og grønt, og vurdere å fremme forslag om å endre fra kronetoll til prosenttoll for frukt

og grønnsaker som kan dyrkes i Norge, samt poteter.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Linda C. Hofstad Helleland, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til at forslagsstiller fremmer 15 forslag som skal bidra til å økt produksjon og forbruk av plantebasert mat i Norge, og at det legges til grunn at dette vil bidra til bedre folkehelse. Komiteen merker seg også at forslagsstiller foreslår tiltak for å stimulere til redusert forbruk av kjøtt. Komiteen merker seg at det på denne bakgrunn fremmes forslag om en omlegging av norsk landbrukspolitikk.

Komiteen understreker at jordbrukets viktigste oppgave er å produsere mat. Av hensyn til beredskap, ressursutnyttning, verdiskaping, sysselsetting og klima er det viktig at norsk jordbruk produserer de for- og matvarene som det ligger til rette for å produsere i Norge, og i et omfang som kan dekke innenlands etterspørsel.

Komiteen viser videre til at innbyggere i Norge har tilgang til god og sunn mat. Det har stor verdi for befolkningen. Norske helsemyndigheter fremmer gode nasjonale kostholdsråd som er godt dokumentert og som endres jevnlig i tråd med oppdatert kunnskap. Nøkkelen til et sunt og godt kosthold er variasjon, og at samlet energiinntak står i samsvar med energiforbruk. Det er mange i Norge som har et godt kosthold, og dette har vært en av bidragsytterne til den økte levealderen vi har sett de siste årene.

Komiteen viser til at myndighetenes oppgave er å sikre at det er nok trygg mat tilgjengelig av god kvalitet. I tillegg har myndighetene ut i fra faglige vurderinger en viktig oppgave med å gi gode og helsemessige kvalitative kostholdsråd. Å skulle gå i retning av detaljstyring av hva innbyggerne spiser, eksempelvis med spesifikke dietter, går etter komiteens vurdering ut over politikkenes oppgave.

Komiteen viser til at mat og kosthold også handler om kultur. Både i Norge og i resten av verden er matretter og matvaner påvirket av hvilke matvarer som er

tilgjengelige i ulike landsdeler. Komiteen viser til at slike mattradisjoner er en berikelse. Til tross for regionale variasjoner kan en positiv helseutvikling i Norge de siste tiårene tyde på at ulike nyanser i kostholdets sammensetning kan gi god helse.

Komiteen viser til at forslagene i representantforslaget handler om jordbrukspolitikk eller temaer tilknyttet dette feltet. Komiteen viser til statsrådets brev til komiteen datert 2. mai 2019, der det bl.a. vises til at spørsmål knyttet til prioriteringer mellom de ulike produksjonene er et tema for de årlige jordbruksforhandlingene, og støtter dette. Komiteen merker seg videre at forslagsstiller har positive mål om økt matproduksjon på norske ressurser. Komiteen viser i den forbindelse til behandling av Dokument 8:137 S (2018–2019), som omhandler selvforsyning og videre målsettinger for jordbrukspolitikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at landbrukets viktigste oppgave er å produsere sunn, næringsrik og trygg mat til norske forbrukere. Hva forbrukerne velger å kjøpe må i utgangspunktet være opp til hver enkelt. Den enkelte må selv ta hensyn til sin egen helse, og selv vurdere hvordan deres valg bidrar til å påvirke miljø og klima. Forbrukerens valg er den sentrale premissgiveren for landbrukets planlegging av sin produksjon, og som også myndighetene må legge til grunn i den løpende utformingen av landbrukspolitikken. Flertallet viser til Meld. St. 19 (2018–2019) Folkehelsemeldinga – Gode Liv i eit trygt samfunn – som ble lagt fram 5. april 2019. Denne meldinga viser til «Sunt kosthold, måltidsglede og god helse for alle – nasjonal handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2017–2021)», som ble lansert av regjeringen i mars 2017. Handlingsplanen, som er utarbeidet i fellesskap mellom sju departementer, inneholder en rekke mål og tiltak, herunder mål om å øke forbruket av grønnsaker, frukt og bær, grove kornvarer og fisk med 20 pst. Planen er basert på de nasjonale kostholdsrådene utarbeidet av Helsedirektoratet. Tiltakene i handlingsplanen skal bidra til sunt kosthold og måltidsglede for å fremme helse og forebygge kostholdsrelaterte sykdommer. Handlingsplanen for kosthold har også bærekraft som et viktig element og viser til at et plantebasert kosthold og økt inntak av fisk, men mindre innslag av kjøtt, vil bidra til å nå både helsepolitiske og klimapolitiske mål. Flertallet viser til at Norge har gode nasjonale kostholdsråd med anbefalinger for et sunt kosthold fra norske helsemyndigheter. Kostholdsrådene er godt dokumentert og endres jevnlig i tråd med ny kunnskap.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig

Folkeparti, mener matsikkerheten i Norge blir ivare tatt gjennom nasjonal produksjon, handel og ivaretaelse av produksjonsgrunnlaget. Flertallet viser til at regjeringen vil bedre matvareberedskapen gjennom å bidra til økt innenlands produksjon av landbruksvarer med markedsmuligheter, og ved å bidra til å holde ved like forsyning av nødvendige matvarer gjennom import. Norge har vært, og vil fremdeles være, avhengig av å importere matvarer, innsatsfaktorer, maskiner og utstyr. Norge er et marginalt land for matproduksjon. Kun 3 pst. av landarealet vårt er dyrket. Av dette arealet er det bare en tredjedel som kan brukes til å produsere korn, frukt og grønnsaker. De resterende 2/3 av jordbruksarealet er i hovedsak kun egnet til gras og beite. For å kunne utnytte dette arealet til matproduksjon må man produsere kjøtt og melk i Norge.

Dette flertallet viser til at gjennom landbrukspolitikken skal Norges naturgitte ressurser forvaltes på best mulig måte og legge til rette for matmangfold og valgmuligheter. Landbrukspolitikken har over flere år lagt vekt på økt matproduksjon på norske ressurser. Dette krever en tydelig prioritering i bruken av jordbruksarealene, mellom grasområder og arealer som er egnet til produksjon av korn, frukt og grønnsaker. Eksempelvis har grøntsektoren vært prioritert i de siste jordbruksoppgjørene. På den tredjedelen som utgjør de beste jordbruksarealene, dyrkes det mest korn, både matkorn direkte til menneskemat og fôrkorn til husdyrene. I gode år er 3/4 av matkornet norskprodusert. Mye av kornarealet egner seg ikke til produksjon av matkorn/hvete. Fôrkornet inngår som råvare i kraftfôret som vi gir til husdyrene våre. Flertallet vil understreke at dyrking av korn til fôr er en nødvendig forutsetning for en best mulig forvaltning av de jordressursene vi har, for at norsk jordbruk skal kunne dekke etterspørselen etter kjøtt og for at denne produksjonen i størst mulig grad skal være basert på norsk fôr. Hoveddelen av kraftfôret til norske husdyr er norskprodusert. I vanlig gode kornår er 75–80 pst. av karbohydratdelen av kraftfôret norskprodusert korn. Proteinråstoff er vi mer avhengige av å importere, men forrasjonen til en gjennomsnittlig norsk ku inneholder kun 3–4 pst. soya. Disse medlemmer viser til at det foregår mye forsknings- og utviklingsarbeid for å finne nye proteinkilder til dyrefôr fra f.eks. trevirke, tang og tare, som på sikt kan innebære at soyaimporten kan erstattes av norske fôrråvarer.

Dette flertallet viser til at Norge har store beiteressurser i fjell og utmark. Om lag 85 pst. av sauene våre beiter i utmark. Husdyrene våre høster like mye fôr på utmarksbeite som vi dyrker på 10 pst. av jordbruksarealet. I sum er 80 pst. av husdyrfôret dyrket i Norge.

Dette flertallet peker på at regjeringen vil fortsette sitt arbeid i tråd med de mål og tiltak som er nedfelt i handlingsplanen for bedre kosthold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er viktig å jobbe med motivasjonen i befolkningen slik at kostholdsrådene følges.

Disse medlemmer viser til at matglede kan være en positiv bidragsyter til et variert og godt kosthold. Disse medlemmer mener det er positivt med tiltak som Geitmyra matkultursenter for barn, som kan gi barn og unge kunnskap og interesse for både lokale råvarer og tilberedning av mat. Disse medlemmer mener at det er viktig at kommunene har nok ressurser til at mat og helse kan være et fag med godt innhold der elevene får mulighet til å lære å lage variert og sunn mat.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det skal være et privat valg å bestemme hvilken mat man ønsker å spise. Norsk jordbruk skal dekke etterspørselen av en størst mulig del av denne maten. Gjeldende jordbrukspolitikk ble slått fast av Stortinget i Innst. 251 S (2016–2017). Her understrekes det at målet skal være å redusere utslippene av klimagasser målt per produsert enhet.

Disse medlemmer viser til at det er nødvendig å ha husdyr for å utnytte gras- og beiteressursene. Det må være et mål å øke andelen norske jordbruksvarer i det norske kostholdet både for kjøtt, grønnsaker, korn og frukt.

Disse medlemmer viser til at utslippene fra jordbruket har gått ned og at norsk mat er klimavennlig.

Disse medlemmer viser til at byrådet i Oslo, med Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti, har gått inn for kjøttfrie skolemåltid og kraftig reduksjon av kjøttforbruket i institusjoner. Disse medlemmer mener det er viktig å gi barna et variert kosthold, samt å gi barna et naturlig forhold til mat. Det blir også feil å begrense eldre i institusjon sin mulighet til å ha et variert og næringsrikt kosthold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg at representantforslaget ikke inneholder noe om fisk og annen sjømat. Disse medlemmer mener økt forbruk av fisk og sjømat skal være en naturlig del av et sunt og bærekraftig kosthold.

Disse medlemmer ønsker å øke selvforsyningen av mat og redusere importen av mat til Norge. Det vil være i tråd med målet om et sunnere og mer bærekraftig kosthold.

Disse medlemmer viser til Dokument 8:137 S (2018–2019) om jordbrukets samfunnsoppdrag – minst 50 pst. selvforsyning av jordbruksmat innen 2026.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som viser klimaeffekten av å øke andelen av kjøtt, frukt og grønnsaker som er produsert i Norge.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med forslag om styrket tollvern for kjøtt, frukt og grønnsaker som er produsert i Norge, for å ivareta norske arbeidsplasser samt redusere klimagassutslippene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti jobber for en mer bærekraftig matproduksjon i Norge, med økt produksjon av frukt og grønt og kjøtt- og melkeproduksjon med utgangspunkt i norske arealressurser. Dette medlem mener også det bør føres en politikk for redusert kjøttforbruk, med særlig vekt på å redusere forbruket av kjøtt basert på importerte fôrvarer. Dette medlem er kritisk til utviklingen jordbruket har hatt de siste årene, med særlig forverring siden 2014, hvor små og mellomstore bruk presses ut til fordel for store bruk som ikke nødvendigvis driver bærekraftig i forhold til egne arealressurser.

Dette medlem mener derfor at et mål for redusert kjøttforbruk i Norge må sees i sammenheng med andre overordnede mål for norsk jordbrukspolitik, som økt selvforsyningsgrad. Dette medlem viser i den sammenheng til Innst. 251 S (2016–2017). På den bakgrunn fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til et tallfestet mål om redusert kjøttforbruk i Norge, minimum i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger, med forslag til tiltak for nå målsettingen. Planen skal ha som mål at vekst i forbruk av frukt og grønt skal skje med utgangspunkt i norske arealressurser, og at selvforsyningsgraden skal øke som resultat av tiltakene.
2. Stortinget ber regjeringen i neste forhandling etter EØS-avtalens artikkel 19 i større grad ta i bruk handlingsrommet for å styrke tollvernet og på den måten sikre at avtalen er i tråd med norsk jordbrukspolitik.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring fra kronetoll til prosenttoll for frukt og grønnsaker som kan dyrkes i Norge, samt for poteter.
4. Stortinget ber regjeringen i kommende jordbruksforhandling legge fram et tilbud som reduserer støtten til ammeku og bidrar til økt lønnsomhet i produksjon av korn, olje- og belgvekster, frukt og grønt, utmarksbeite og bruk av grovfôr.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby priskampanjer på kjøtt som innebærer å selge kjøtt med tap. Mat som er nær ved å gå ut på dato, skal unntas fra forbudet.
6. Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at offentlige kantiner minst én dag i uka skal servere

kun vegetarmat og alltid ha et fullverdig vegetarisk alternativ.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak som viser klimaeffekten av å øke andelen av kjøtt, frukt og grønnsaker som er produsert i Norge.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak med forslag om styrket tollvern for kjøtt, frukt og grønnsaker som er produsert i Norge, for å ivareta norske arbeidsplasser samt redusere utslippene fra matproduksjon.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

1. Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til et tallfestet mål om redusert kjøttforbruk i Norge, minimum i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger, med forslag til tiltak for nå målsettingen. Planen skal ha som mål at vekst i forbruk av frukt og grønt skal skje med utgangspunkt i norske arealressurser, og at selvforsyningsgraden skal øke som resultat av tiltakene.
2. Stortinget ber regjeringen i neste forhandling etter EØS-avtalens artikkel 19 i større grad ta i bruk handlingsrommet for å styrke tollvernet og på den måten sikre at avtalen er i tråd med norsk jordbrukspolitik.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en endring fra kronetoll til prosenttoll for frukt og grønnsaker som kan dyrkes i Norge, samt for poteter.
4. Stortinget ber regjeringen i kommende jordbruksforhandling legge fram et tilbud som reduserer støtten til ammeku og bidrar til økt lønnsomhet i produksjon av korn, olje- og belgvekster, frukt og grønt, utmarksbeite og bruk av grovfôr.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby priskampanjer på kjøtt som innebærer å selge kjøtt med tap. Mat som er nær ved å gå ut på dato, skal unntas fra forbudet.
6. Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at offentlige kantiner minst én dag i uka skal servere kun vegetarmat og alltid ha et fullverdig vegetarisk alternativ.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:118 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om en politikk for et sunnere og mer bærekraftig kosthold til beste for mennesker og miljø – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 12. november 2019

Geir Pollestad

leder

Nils Kristen Sandtrøen

ordfører

